

KOSTALDEKO EKOSISTEMEN ERAKUSKETA

Egoitza (Bilbo), 1994.01.25 - 1994.02.03

C. Rodriguez

Bilbo Zaharra euskaltegiaren eskutik 1994ko urtarrilaren 25ean *Kostaldeko ekosistemak* izeneko erakusketa zela-ta, inaugurazio egunean Euskaltzaindiaren aretoan eguerdiko ordu batean esandako hitzak:

Bilbo Zaharra euskaltegiko irakasle eta ikasle guztien izenean eskerrak Euskaltzaindiari areto hau uzteagatik, bestetik, gure eskerrona adierazi nahi diogu Salvatore Mitxelena ikastolako zuzendariari hona etortzeagatik.

Atzo bidali genuen hemendik Bilbotik furgoneta bat Zarautzera. Furgonetak ekarri behar zituen, handik Zarautzetik, material guztiok: hemen dauden materialok: argazkiak, irudiak, txoriak, harriak eta abar.

Arratsaldeko lauretan edo etortzekoa zen furgoneta gidaria, eta nik atzo eguerdian nire kalean bertan ikusi nuen txoferra lasai asko taberna sartzen eta ni harriturik gelditu nintzen: Zarautzen egon behar eta hara non kaiean ikusten nuen!

Oihu egin nion eta esan zidan bidaia eginda zegoela, gauza guztiak hemen zeudela eta galdera bat ere egin zidan berak.

Zera galdetu zidan:

–Zezilio, baina zer da hori, bada, zer egingo duzue hor? Kaja batzuk bete hondar ekarri ditut, zertarako nahi dituzue gauza horiek?

Harriturik gelditu zen mutikoa. Nik esan nion.. . hitzaldi bat, erakusketa bat...harriturik daukat, orduan, Fernando. Fernando da nire kaleko transportista. Eta bestetik ni neu ere harriturik naukate aldemeneko hauek. Eta zergatik? Nik uste nuen ikerketa lanak urrun-urruneko lekuetan egiten zirela, Antarktidan edo ez dakit non, baina ez hemen bertan. Beraz, etxetik bertatik eta gure kostaldea, gure geure kostaldea ikertzen dutela! Eta bestetik, nik uste nuen ikerlariak agurreak, zaharrak eta bizar zuria zeukatela. Eta nire aldamenean ez dago horrelakorik, nik ez dakit zer esango duten, baina harriturik naukate hasiera-hasieratik.

Hasteko, entzungo dugu Jose Antonio Aranaren mintzoa, euskaltzaina bera, eta hemengo bibliotekako bibliotekaria.

Nahi duzunean.

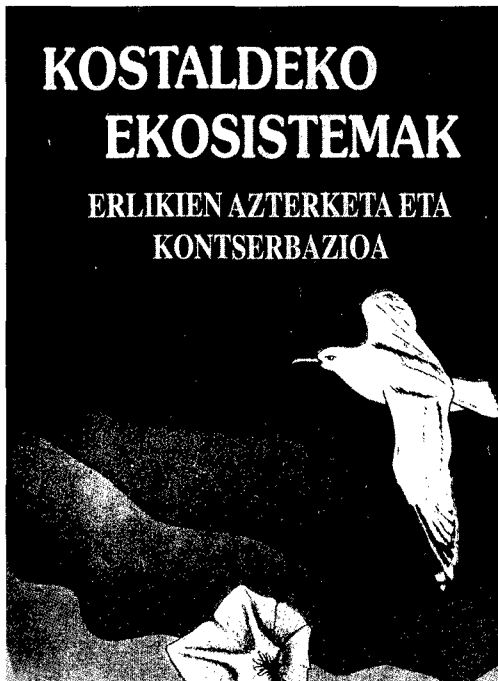
KOSTALDEKO EKOSISTEMEN ERAKUSKETA

Egoitza, (Bilbo), 1994.01.25

Jose Antonio Arana Martija

Adiskideok, eguerdi on:

Zazpi kaleetako Bilbo Zaharra Euskaltegiak Euskaltzaindiari areto hau eskatu zionean *Kostaldeko ekosistemen* erakusketa hau eratzeko, arraro samar iruditu zitzaigun zuzendaritzakoei euskararen Akademiak halako erakusketa eta ihardunaldiei babesa ematea. Baina berehala konturatu ginen Zarauzko Izadi Taldeak eta Salvatore Mitxelena ikastolak bultzaturiko eginkizun hau euskal kulturarako eta euskararen aberastasun eta erabilerarako garrantzitsua zela.

Gure hizkuntza zaindu eta hedatu behar duen Erakunde honek zientziaren eremu zahar eta berri baten aurrean aurkitzen da une honetan. Alor zaharra, diot, naturatik bizi izan da gehienbat euskara eta, hurbilean izadi edo naturak ematen zizkion gauzeekin topo egiten baitzuen euskaldunak. Baina alor berria ere bai, euskara arruntari natur zientziek sistematizazio bidetik sartzea eskatzen baitzieten. Aranzadi, Elhuyar, Jakin, UZEI eta beste elkarteek alor honetan eman dizkiguten urratsak ez dira alferrekoak izan jatorrizko eta maileguzko hitzekin osotu baitute beharrezko genuen naturaren hiztegia.

Baina hitzak kontzeptua darama barnean eta zehazki definitu behar du esangura. Eta definizio hori lortzeko eta esangura adierazteko zer hobe definitu nahi duen gauza bera erakustea baino? Animalia, landare eta meazkien izenak emateko Aranzadi eta Jakinek eman ziguten 1976an *Natur zientzien hiztegia*, ordu onean etorria, Euskal Herriko Unibertsitate publikoa sortu zen unean, hain zuzen. Irudiekin hornitua eta apaindua zetorren hiztegia, baina emaitza hori bilakatu eta aberastu egiten da halako erakusketekin, begi bistan, kolorez eta kasu askotan ukitzeko eran ematen baitira izakinak. Bestalde, baserriko kultura, jatorrizko gurea, edo itsasertzeko hizkera berezia datorkigu kalera, hiritar hizkuntzari txertatu behar dizkiogu natur hitzak, hirietako berbaera bere osotasunera ekarri behar baitugu euskarak aurrera jarrai dezan, hizkuntza modernoa eginez.

Asko dira bada arrazoiak Euskaltzaindiak halako erakusketa eta ihardunaldiak babes ditzan. Eta pozik ikusten du Bilbon, Euskal Herriko hiri nagusian, ekintza hau burutzea. Hiriak ez baititugu euskararako irabazten, gureak egin du. Eta gaur hasten den ihardunaldi hau euskararen erabilerarako lehergailu txikia baino ez bada ere, sua pizteko sukarrria izan dadila nahiko genuke.

Horregatik, mila esker Euskaltzaindiaren izenean, antolatzaileoi. Zin egiten dugu halako ekintzetarako zabalik izango dituzuela gure atearak, nolabait euskararen santutegi hau herriarena baita.

KOSTALDEKO EKOSISTEMEN ERAKUSKETA

Egoitza, (Bilbo), 1994.01.25

Josepo Terese

Labur saiatuko naiz pixka bat esplikatzeko nondik nora sortu zen proiektu guzti hau eta bukaeran, galderaren bat egin nahiko bazenute prest nengoke, ahal dudan moduan, egoki erantzuten.

Aurrenengo gauza bereiztu nahiko nuke, gure herrian, pentsatzen dut eta beste herri guztietan gertatzen den bezalaxe, orain hamarren bat urte, gure ingurune guztia ezagutzeko joera edo jarrera sortu zela.

Horretarako, eskoletako natur departamendu inguruan genbiltzan irakasleekin talde bat osatu nahi izan genuen.

Deialdi ireki batez ingurune, ekosistemak eta beraien dinamikaz arduratuko litzatekeen taldea osatu nahi izan genuen, eta zenbait irakasle elkartzuz, Zeziliok aipaturiko *Izadi taldea* sortu zen.

Talde honen helburuetariko bat, hasieran guk hala ikusten baikenuen, inguruko eskoletako natur departamenduetako arduradun guztiekin harreman estua edukitzea izango zen eta bestetik, gure inguruneko ekologia mailako problematikaz eta aberastasunez pixkanaka jabetzen joatea.

Lehen aipatu bezala, taldea irekia zenez, irakasle, basozain, biologo, geologo, naturalista eta abarrek beren tokia topatu zuten. Eta berehala konturatu ginen, gaur egun kostaldeak direla, zonarik zigortuenak: turismoa dela, hiriburu eta herriburuetako zabalkundeak direla, toki oso erosoak izan baitira aspaldidanik bertan kokatzeko; ondorioz ez dugu jakin beraiek zaintzen, desoreka nabarmen batera bultzatu ditugularik. Horregatik, orain zazpi urte proiektu bat, hasi genuen, Zarautz inguruan agertzen den ekosistema multzoaren azterketa zientifikoa egitearena, hain zuzen ere.

Honi hasiera ematerakoan aski ez zela izango konturatu ginen. Lehendabizi ingurunea ondo ezagutu beharko genuen ondorio zientifiko batzuk atera ahal izateko, eta beraz, horri ekin genion, ondoren beste lan batzuei heldu genielarik.

Egiten ari ginen lanen dibulgazio beharra ikusten genuenez, didaktikoki nola plazaratu aztertzen hasi ginen. Proiektu global bat diseinatu zen eta ikusten duzuen erakusketa hau proiektu horren lehen zatia litzateke.

Saiatu ginen *Izadi taldeak* izan zezakeen izaera zientifiko eta protekzionista eskola batek aporta zezakeen alde didaktikoarekin bat egiten, proiektu amankomun baten bitartez. Eta hortik sortu zen hasierako ideia eta hona hemen aurrengo zati horren lekukoa.

Prozesu hau, eskola mailan era honetara desarroilatu zen: badira urte batzuk, gure ikastolan, ikasleek, zuek ikusten duzuen erakusketa honen antzekoa, beren mediokin eta baliabideekin, beraiek egin dezaketenen arabera eta irakasleon laguntzaz antolatzen dutena.

Erakusketa hauek oinarritzat hartuz, eta gure ikerketen arabera, eta aporta genezakeen guztiarekin erakusketa didaktiko bat eratu dugu, ikasle guztiengana iristeko asmoz, ez bakarrik gure zonakoentzat, problematika berbera agertzen baita Euskal Herriko beste lurralde askotan; hala nola, Plentzian, Gorlizen, Muskizen, Hondarribian, Txingudin eta abar eta abar luze bat. Zarautzen dagoenaren berdintsua izan daiteke eta beraz, estrapolagarria. Orduan nahi izan genuena Euskal Herriko zona hauetara bereziki heldu, eta gure erakusketa zabaldu.

Eta hori da, hain zuzen ere, helburu nagusia. Detaile batzuk emango dizkizuet, alde didaktiko hau ikutuz: Erreformak, orain hezkuntzaren inguruan planteatzen duen ingurunea hezkuntzan oinarritu ditugu erakusketaren helburu orokorrak. Lehen mailako hezkuntzaren azken zikloa eta derrigorrezko bigarren hezkuntzari begira jarri dira helburu hauek, beti ere gure egoera berezira, Zarauzko egoerara moldaturik, baina bere filosofia eta oinarriak mantenduz.

Hurrengo fasean, berriz, ikasleentzako unitate desberdinak egitea izango dugu helburu. Esan ere nahiko nuke lehen fase honek urtebete eraman digula. Ikus dezakezuen, lan guztiau artzainoia da, eskuz eginikoa: korte, rekorte, jarri, pegatu, e.a., e.a. 8.000 mila diapositiba atera ditugu, horretarako urte dexente pasa behar izan ditugularik bilketa lana egiten.

Hiztegiari dagokionez, oinarri desberdinak izan ditugu: hasiera baten Martzeloz Aizpuruak ateratakoa hartu genuen oinarritzat, ondoren UZEIk ateratako hiztegiak eta horretaz aparte, bertako arrantzaleek jatorriz erabilitako izendegia ere aintzakotzat hartu dugu. Zenbaitetan, beraz, Zarautz inguruan bakarrik erabiltzen diren izenak agertuko zaizkizue. Hala ere, beti saiatu gara izen ofiziala ere azaltzen.

Horregatik, ikusiko duzuen, espezie batzuk izen desberdinez izendaturik egongo dira: bertako izen eta UZEIk ofizialki onartutakoaz.

Erakusketa osoa euskara hutsez egina izan da eta honetaz aparte 200 diapositibaz 6saturiko audiobisuala ere antolaturik dugu. Honen aurkezpena hemen-txe, Bilbon bertan egin ahal izango dugula espero dugu.

Azkenik gure eskerrak antolatzaileei, Bilbo Zaharra euskaltegikoei, bai Euskaltzaindiari, frogatutako jarrera eta interesagatik, eta aldi berean, proiektu hau egin ahal izateko laguntza eman duten instituzioei: Eusko Jaurilaritza, Gipuzkoako Foru Aldundia eta Zarauzko Udala.

Besterik gabe mila esker etortzeagatik. Orain galderarik baldin balego gustura erantzungo nuke.

—Erakusketa hau ikusteko zein litzateke modurik egokiena?

Gaur arratsaldez jarriko ditugu gezi batzuk, erakusketaren norabidea adieraziko diguten geziak.

Erakusketa bloke desberdinetan antolaturik dago ekosistemen arabera; hala nola: geologia alde batetik eta bestetik, hondartza eta dunak, padurak eta erriberak eta azkenik harraldea eta itsas-labarrak. Berez orden horretan jarraitzea litzateke egokien.

Bloke guztiek, aldi berean, antzeko egitura azaltzen dute: eboluzioa, fauna, botanika.... Halaber, mural batzuetan paisaiaren eraldaketa nola izan den erraz ikus daiteke. Eta bukatu aurretik, helburu orokor guzti hauen helburu nagusiena aipatu nahiko nuke: Gure ingurunea ezagutu eta ezagutuz maitatu eta ingurunea maitatuz berekiko errespetua garatu.

—Besterik ez bada, hitz egingo digu Josu Aurre Azurmendik, gure euskaltegiko zuzendariak.

AZKEN HITZAK

Josu Aurre Azurmendi

Bilbo Zaharra euskaltegian kontenidorik gabe ezin dela hizkuntza bat irakatsi jakinda, pozik antolatu dugu erakusketa hau.

Areto honetan orain badauka begiak zer ikusirik, eta euskara ikasten dabilenak zer ikasirik ere bai.

Guk, nahi dugu, euskara ikastearekin batera, ikasleen eta irakasleen ezagupenak aberastu, zientziaren arlo guztiak jorratuz eta mundu zabalean suertatzen diren gauza guztien berri edukiz.

Jakinnahia da oso hitz polita, ikerlariak askotan erabiltzen dutena. Ikerlariok beti gauza bat beste baten atzetik dabilta, jakinnahi hori asetu nahirik. Ez dira inoiz aspertzen. Ikerketa lanak badu, antza, oso indar handia eta horrelako lanetan murgiltzen denak poz handia sentitzen du, gauza berri bat aurkitu eta besteei berehala zabaltzen dienean.

Zuek ere, hemen areto honetan zaretenok, ikusi patxadaz erakusketa honetan dauden animalia, txori, harri eta irudi guztiak, ibilaldia egin aretoan zehar eta zabaldu, gero zuen lagunen artean ibilaldi honetan ikasi duzuen.

Besterik gabe, mila esker guztioi.